

POSTANOWIENIE

Dnia 3 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z wniosku P. Spółki Akcyjnej w K.
przy uczestnictwie M. B., S. B., Z. B., I. G., A. G., B. S., T. S., M. S., A. U.,
Skarbu Państwa - Starosty G. oraz następców prawnych W. K. – D. K. i K. K.,
o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 3 sierpnia 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestników postępowania - A. G., B. S., T. S. i M. S.
od postanowienia Sądu Okręgowego w R.
z dnia 17 grudnia 2015 r., sygn. akt IV Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej uczestników A. G., B. S., T. S. i M. S. do rozpoznania,**
- 2) oddala wniosek P. SA w K. i Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Uczestnicy postępowania A. G., B. S., M. S. i T. S. złożyli skargę kasacyjną od reformatoryjnego postanowienia Sądu Okręgowego w R. z dnia 17 grudnia 2015 r., którym zmieniono postanowienie Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 grudnia 2014 r. poprzez stwierdzenie nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez Skarb Państwa - Zakład (...), zrzeszony w Centralnym (...) w W. z dniem 1 stycznia 1977 r.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Celem skargi kasacyjnej jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rola nie polega zatem na korygowaniu ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. W ramach tzw. przedsądu Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należyte umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przyczyny te dotyczą kwestii istotnych dla interesu publicznego.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania jest oddzielną jednostką redakcyjną skargi kasacyjnej, przewidzianą w art. 398⁴ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Wymaga on uzasadnienia przyczyn oznaczonych w art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Nie wystarcza odwołanie się do motywów podstaw skargi kasacyjnej, nawet jeżeli wskazują tożsame argumenty (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08; z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16 - nie publ.). Wynika to stąd, że postanowienie w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania zapada podczas innego posiedzenia i w innym składzie sądu jak merytoryczne rozpoznawanie skargi kasacyjnej (art. 398¹⁰ zd. 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

W niniejszej skardze oparto się na przyczynach przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Odwołanie się do potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis nie doczekał się wykładni albo że niejednolita jego interpretacja wywołuje w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych rozbieżności w judykaturze (por. postanowienia

Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ.; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, nie publ.; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, nie publ.; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, nie publ.; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, nie publ.). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności, zawierającej szczegółowe omówienie, na czym polegają wątpliwości interpretacyjne, a w przypadku istnienia rozbieżności w judykaturze, przytoczenia odpowiednich orzeczeń i wyjaśnienia, na czym one polegają (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, nie publ.; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, nie publ.; z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, nie publ.; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009, nr 3-4, poz. 43; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06; z dnia 30 maja 2005 r., I PK 23/05, nie publ.). Skarżący twierdzi, że istnieją poważne wątpliwości oraz rozbieżności w orzecznictwie sądów co do „problematyki dopuszczalności uznania przedsiębiorstwa państwowego za posiadacza służebności gruntowej przed datą 1 lutego 1989 r.” i powołuje w tym zakresie orzecznictwo z lat 1991-2012, pomijając późniejsze (skarga została wniesiona w dniu 20 maja 2016 r.). Obecnie w zasadzie zostały one usunięte. Dopuszczalność nabycia w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu przed wejściem w życie regulacji art. 305¹ - 305⁴ k.c. została rozstrzygnięta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013/12/139, a stanowisko w niej wyrażone jest konsekwentnie podzielane - por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2014 r., V CSK 190/13, nie publ.; z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13, niepubl.; z dnia 27 listopada 2013 r., V CSK 525/12, nie publ.; z dnia 30 października 2013 r., V CSK 497/12, nie publ.; z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 30/13, Biuletyn Sądu Najwyższego 2014 nr 1; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2013 r., IV CSK 88/13, nie publ.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2013 r., II CSK 626/12, nie publ. Wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego była również kwestia dopuszczalności zaliczania okresu posiadania przez Skarb Państwa służebności

o treści odpowiadającej służebności przesyłu uregulowanej obecnie w kodeksie cywilnym do okresu posiadania wymaganego do nabycia służebności przez zasiedzenie przez przedsiębiorstwo państwowe albo przez następcę prawnego takiego przedsiębiorstwa - por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., IV CSK 21/08, nie publ., z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, Biuletyn SN 2008, nr 10, z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 36/10, OSNC 2010, Nr 12, poz. 163, z dnia 21 stycznia 2011 r., III CZP 124/10, OSNC 2011, Nr 9, poz. 99, z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11, OSNC-ZD 2012, nr B, poz. 45, z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, nie publ., z dnia 9 lutego 2012 r., III CZP 93/11, nie publ., z dnia 28 marca 2012 r., V CSK 181/11, nie publ., nie publ., z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, nie publ., z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11, "Glosa" 2013, nr 1, z dnia 23 stycznia 2013 r., I CSK 256/12, nie publ., z dnia 10 maja 2013 r., I CSK 495/12, z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, Nr 12, poz. 139, z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13, OSNC 2014, Nr 2, poz. 11, z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 509/16, z dnia 8 września 2016 r., II CSK 822/15, nie publ. z dnia 7 października 2016 r., I CSK 633/15, nie publ., z dnia 15 listopada 2016 r., III CSK 422/15, nie publ. Przyjęto także, że w sprawie z wniosku właściciela nieruchomości o ustanowienie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu sąd może rozpoznać zarzut posiadacza urządzeń przesyłowych, że służebność została nabyta przez zasiedzenie przez jego poprzednika prawnego, niebiorącego udziału w sprawie (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2015 r., III CZP 101/15, OSNC 2017, nr 2, poz. 18). Skarga nie powołuje żadnych okoliczności potwierdzających, że obecnie co do przedstawionej kwestii nadal występują wątpliwości lub, że istnieje podstawa uzasadniająca zmianę bądź modyfikację dotychczasowego orzecznictwa.

Brak również podstaw, do przyjęcia wątpliwości co do wykładni art. 292 k.c. w zakresie wymogu korzystania przez zasiadającego z trwałego i widocznego urządzenia. W judykaturze przyjęto, że zasadniczo zasiedzenie służebności możliwe jest tylko wówczas, gdy trwałe i widoczne urządzenie zbudowane zostało przez posiadacza służebności drogi dojazdowej, a nie przez właściciela nieruchomości potencjalnie służebnej lub przez jego poprzedników prawnych (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r.,

III CZP 10/11, OSNC 2011 r., Nr 12, poz. 129, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 1972 r. III CRN 418/71, "Informacja Prawnicza" 1972, nr 3-4, poz. 3, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1974 r., III CRN 94/74, OSNCP 1975, Nr 6, poz. 94 i z dnia 8 maja 2001 r., IV CKN 235/00, nie publ., oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1998 r., I CKN 543/97, nie publ., z dnia 27 maja 1990 r., II CKN 366/98, nie publ., z dnia 29 maja 2000 r. III CKN 742/98, nie publ., z dnia 9 marca 2004 r., I CK 434/03, nie publ. i z dnia 7 marca 2002 r., II CKN 160/00, nie publ., z dnia 26 października 2016 r., III CSK 360/15, Biul. SN 2016, nr 12). Wyjaśniono również, że współuczestniczenie przy budowie urządzenia wraz z posiadaczem służebności osób trzecich, nie będących właścicielami nieruchomości, ani ich poprzednikami prawnymi i nie działających na zlecenie właściciela nieruchomości, nie stanowi okoliczności wyłączającej możliwość stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej. Wymóg wykonania urządzenia przez posiadacza służebności w znaczeniu tego przepisu nie ma zatem charakteru bezwzględneho. Okoliczność, że linia przesyłowa z urządzeniami została wzniesiona w okresie wojny 1939-45 przez przedsiębiorstwo przesyłowe okupanta nie stanowi zatem podstawy wyłączającej zasiedzenie.

Dla skutecznego powołania w skardze przyczyny z art. 398⁹ § 1 pkt 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego mającej charakter oczywisty, widoczny *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., IV CSK 729/14 oraz z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15 - nie publ.). Musi być oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna bez głębszej analizy przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Nie wystarcza oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie oznacza, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym - jego zdaniem - Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią juretryczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., I UK 214/13, nie publ.). Skarżąca powołała w tym przedmiocie twierdzenie o rażącym naruszeniu zbiorczo „przez niewłaściwe zastosowanie i wadliwą subsumpcję normy prawnej” przepisów prawa materialnego - art. 121 pkt 4 k.c. w zw. z art. 175 i 176 k.c., art. 172 § 1 i 2 k.c., art. 292 k.c. w zw. z art. 172 § 1 i 2 k.c. oraz art. 352 § 2 k.c. oraz prawa procesowego - art. 328 § 2 k.p.c. i art. 382 k.p.c. Żadnego z nich nie umotywowowała jednak dostatecznie, w sposób potwierdzający oczywistą zasadność skargi. Hasłowo powołane zarzuty o „sprawowaniu władztwa publicznego” o „oddzieleniu posiadania przedsiębiorstw państwowych od Skarbu Państwa” i w związku z tym niedopuszczalności przyjęcia posiadania przez Skarb Państwa pomijają stan prawny. W szczególności wprowadzie z dniem 1 lutego 1989 r., w wyniku nowelizacji art. 128 k.c. dokonanej nowelą z dnia 31 stycznia 1989 r., doszło do uchylenia konstrukcji jednolitej własności państwowej, dzięki czemu państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną do nabywania prawa własności, jednak przekształcenie prawa zarządu przysługującego państwowym osobom prawnym w stosunku do gruntów będących własnością Skarbu Państwa w prawo użytkowania wieczystego, a w stosunku do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach - w prawo własności, nastąpiło dopiero 5 grudnia 1990 r., na podstawie art. 2 ust. 1 i 2 noweli z dnia 29 września 1990 r. (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1990 r., mająca moc zasady prawnej, III CZP 38/91, OSNCP 1991, nr 10-12, poz. 118). Do tego dnia państwowe osoby prawne nie miały więc samodzielnych praw do składników mienia państwowego, którym dotąd zarządzały, i nadal wykonywały w tym zakresie jedynie uprawnienia Skarbu Państwa, a od 5 grudnia 1990 r. mogły wykonywać posiadanie „dla siebie”, czyli we własnym imieniu i na swoją rzecz.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), a nie znajdując podstaw dla odstąpienia od zasady ponoszenia kosztów postępowania nieprocesowego przez

strony we własnym zakresie rozstrzygnął o nich w oparciu o art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ oraz art. 391 § 1 k.p.c.

jw

r.g.